



دانشگاه ادبیات و علوم انسانی دکتر علی شریعتی

پایان نامه کارشناسی ارشد

گروه زبان و ادبیات انگلیسی

عنوان:

بررسی انتقادی تاریخ نقد ترجمه در ایران معاصر (۱۳۲۰-۱۳۵۷)

ارتادارینما:

دکتر محمد رضا ماشینی

ارتادمشاور:

دکتر خلیل قاضی زاده

دانشجو: امیر داوود جیدرور

تاریخ: ۱۳۹۱

اظهار نامه

اینجانب امیر داوود حیدرپور دانشجوی دوره دکتری/کارشناسی ارشد رشته مترجمی زبان انگلیسی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد نویسنده رساله/پایان نامه بررسی انتقادی تاریخ نقد ترجمه در ایران معاصر (۱۳۲۰-۱۳۵۷) تحت راهنمایی دکتر سید محمد رضا هاشمی متعهد می‌شوم:

- تحقیقات در این رساله/پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت برخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهشهای محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- مطالب مندرج در رساله/پایان نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد و مقالات مستخرج با نام « دانشگاه فردوسی مشهد » و یا « Ferdowsi University of Mashhad » به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی رساله/پایان نامه تأثیرگذار بوده‌اند در مقالات مستخرج از رساله/پایان نامه رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این رساله/پایان نامه، در مواردی که از موجود زنده (یا بافتهای آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این رساله/پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است، اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ

امضای دانشجو

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج، کتاب، برنامه های رایانه‌ای، نرم افزارها و تجهیزات ساخته شده) متعلق به دانشگاه فردوسی مشهد می‌باشد. این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در رساله/پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی‌باشد.
- متن این صفحه نیز باید در ابتدای نسخه های تکثیر شده وجود داشته باشد.

صور تجلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

جلسه دفاع از پایان نامه آقای/خانم امیر داوود حیدریور دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته مترجمی زبان انگلیسی گرایش در ساعت ۸ روز ۱۳۹۱/۶/۲۱ در محل تالار شهید رجایی دانشکده ادبیات و علوم انسانی با حضور امضا کنندگان ذیل تشکیل گردید. پس از بررسی های لازم، هیأت داوران پایان نامه نامبرده را با نمره به عدد ۱۹.۵۰، به حروف نوزده و پنجاه صدم و با درجه عالی مورد تأیید قرار داد / نداد.

عنوان رساله

بررسی انتقادی تاریخ نقد ترجمه در ایران معاصر (۱۳۲۰-۱۳۵۷)

امضا



Ali K. Farid

هیئت داوران

• داور: دکتر محمّد غضنفری

دانشیار گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد

• داور و نماینده تحصیلات تکمیلی: دکتر علی خزاعی فرید

گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد

• استاد راهنما: دکتر سید محمّد رضا هاشمی

گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد

• استاد مشاور: دکتر خلیل قاضی زاده

گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد

• مدیر گروه: دکتر آذر حسینی فاطمی

گروه زبان و ادبیات انگلیسی دانشگاه فردوسی مشهد

بپاس

حد و پاسبان تنها خدای را بر سر اوست که ملکوت آسمان با زمین دید قدرت اوست؛ او که جهان را از بر لطف برای انسان آفرید و انسان را برای عبادت خود؛ و او که قلم با آفرید

و انسان را آفرید و از دست تعلیم داد. باری، حال که به لطف پروردگار هر صدای دیگر از مراحل زندگی را با موفقیّت پشت سر گذاشته‌ام، به مصداق من هم بیشتر از مخلوق هم بیشتر

اصالح بر خود فرض من دانم هر چه بپاس خالصانه خود را به بر بزرگوارانی که از ابتدای حیات درویم تاکنون هر چه طرق مختلف یاری کرده‌اند، تقدیم کنم:

اهل بیت عصمت و طهارت (ع) که در تاریکی‌های جهل و کبر ابراس، نور هدایت برده‌اند و با نگاه مهر بان، نظر لطف و دعای خیرشان بر واره یاریم کرده‌اند؛ در بنگاه بخشش ما را برده‌اند و

در خفا که از خلق بریده‌ام، به دیده عزت و نظر عنایت، واسطه و صلح به خالق بوده‌اند و نوشداروی درماندگی با درنگ صد در دگرگونی ما و در میان این برهه، و بی‌نیازان، آقایی ابن

موس الرضای (ع) که با کز کزتم به بر شمد الرضایون لطف ایشانم؛ امام زین‌العابدین که از بدو جیا تم تاکنون، به واره نظر لطفشان شامل ما هم بوده و حال آنکه طرف حقیر وجودم، شایسته

این بر لطف و عبرت زوده اوست. گاه واژه‌های ما را به جای آوردن حق کلام ما نماند و گاه حرف بی‌اوست که برای ادیشان واژه‌ای بی‌اوست؛ ای کاش برای پاسبان

از ایشان واژه‌ای در جور می‌یافتیم...

پروردگار بزرگوارم که هر چه در امان پرچم خویش پروریدند، به برنج پرورشیم موی سپید کردند و در تلمین شمرایط بانگیم از بیچ کوششی درین روز زینند که اگر زود خدا کاری با و زحمت بی

در ایشان، آنچه امروز برتم بر سر زود.

معلنان در روزم که در راه تربیت علوی من خالصانه کوشیدند، بویره معلم کلاس او هم، جناب آقای چه‌تندی که بنفش همی از موفقیّت‌های تحصیلی خود ما همون زحمت بی درین

ایشانم.

استاد که کتابم که چرا بدنیای ترجمه و آگاهی آشنا کردند و در کنار من از احوال نوجوانی و خانم به احوال دشوار و پردرد دانی و درک، نور دیده ام بودند و چنانخ نامم؛ همانان که افزون بر در فیرین، بیخ فمندان را نیز بر خود بر وار کردند؛ و از این میان دو تن پیش از هر برگردن من حق دارند:

استاد اکرم حریفی که چگونه اندیشیدن را در کلاس های فخر پرور ایشان ریش کردم

و دوست، برادر استاد دانشمند جناب آقای میرضارنگار مقدم که در روزهای که زمین وجودم در نماندن بی مبری باو منجبه کشی باو برده بود، با حضور کردش در دانشگاه امام

رضاع، جوانی امید و ماندگی را در وجودم زنده کرد و با ابا بنای باو توصیه های عامانه و شوقناک اش نهش به سرزای در موفقیتم در آزمون ورودی کارشناس ارشد و حضور موفقم

در این دوره داشت و در طول انجام این پژوهش نیز به حق استاد با بنای پنهان من بود و بی تردید اگر شماره های دل و ناز و عامانه ایشان نبود، به یقین این کار به سر انجام

نمی رسید.

استاد دکتر میرضارنگار پیشی که در طول سال های اخیر، بیشتر در دو باقی که بار کمران مدیریت کرده با بر صده داشتند، بر واره بیرون پداری دل و ز در فرخ احتیاجات دانشویان

کوشیدند؛ استادی که در کنارشان، افزون بر علم، درس ادب آموختم و آموختم که علم بودن، علم بودن و گره اشای از خلق منافق با یکدیگر ندارد.

استاد دکتر علی خراسانی فرید که طرح موضوع این پایان نامه هر چون اندیشه بارور ایشان است؛ استاد دانشمندی که به حق پدر معدومی نظریه ترجمه در ایران است و حق زیادی بر

کردن پیشرفت نظری ترجمه در ایران دارد. صد آفرین که از فرصت اندک و در صحن حال کمران نگاروی ایشان، آن طور که شایسته نگاروی ایشان است، استفاده

نکردم، هر چند به اندازه بضاعت ناچیزم از دریای اندیشه ایشان نوشیدم و شاید این پژوهش، انعکاس ضعیفی است از آنچه از ایشان آموختم؛ استادی که به من آموخت

که تواضع، تعارض با فرزانگی ندارد و من توان در اوج دانی و فرزانگی، مواضع هم بود.

استاد و جانباز سرافراز، دکتر خلیل قاضی زاده که دیانت و تقوی ایشان بر واره الگو و سرمشق من بوده است و اگر امروز من و هم اسلان من فرصت تیس بی دغدغه در

فضای علم و دانش داریم، بی تردید میون جانبازی باور شادت های ایشان و هم اسلان ایشان و نیز شهادت است که با خون پاک خویش، عزت ملت ما را خریدند.

جناب آقای دکتر غصه تری که با تقدیر عامانه خود، بر غنای حرحه بیشتر این تحقیق افزودند.

برادر عزیزم، جناب آقای امیر اقبال حیدر پور که در تهیه امکانات سوخت انفراری این تحقیق یاریم کرد.

همکار خانم غیوه و همسر محبت توشان که از سر لطف و صدق، در تهیه نردوار یاریم کردند.

دوست و هم کلاس نجوم، جناب آقای ایمان بهر تیمان که با لطف تام، نخب تهیه پاور پوینت جلد دفاع را به قیمت اصابت دوستیمان بر جان خرید و مرا بهین زنت خویش

ساخت.

مدیریت و کالمنان پیش استاد و مطروحات بنیاد پژوهش های آستان قدس رضوی و کالمنان صدیقی کتابخانه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد که در تأمین

منابع تحقیق یاریم کردند.

فهرست مطالب

فصل اول : مقدمه	۱
۱-۱- پیشینه	۲
۱-۲- طرح مساله	۶
۱-۳- ضرورت تحقیق	۷
۱-۴- هدف تحقیق	۸
۱-۴-۱- پرسش‌های تحقیق	۹
۱-۴-۲- فرضیه‌های تحقیق	۹
۱-۵- تعریف واژه‌های تخصصی	۱۰
۱-۶- محدودیت‌های تحقیق	۱۱
فصل دوم : پیشینه تحقیق و چارچوب نظری	۱۳
انواع نقد ترجمه از دیدگاه هاوس	۱۴
۱-۲- مدل‌های تبدیل محور نقد ترجمه	۲۲
۱-۱-۲- مدل وینه و داربلنه	۲۲
۱-۲-۲- مدل کتفورد	۲۶
۱-۲-۳- مدل بلوم کالکا: تبدیل در انسجام متنی و انسجام منطقی	۲۸
تبدیل در انسجام متنی	۲۸
تبدیل در سطوح تصریح	۲۹
تبدیل در معنا	۲۹
تبدیل در انسجام منطقی	۲۹
تبدیل مخاطب-محور و متن محور	۳۰
۱-۲-۴- مدل توصیفی-مقایسه‌ای تبدیل در ترجمه	۳۱
بخش مقایسه‌ای	۳۱

۳۲	تغییر زاویه دید.....
۳۲	تعدیل
۳۳	جهش
۳۳	بخش توصیفی
۳۴	۲-۲- مدلهای مبتنی بر تحلیل متن
۳۵	۲-۲-۱- مدل نیومارک.....
۳۵	۲-۲-۱- تحلیل متن.....
۳۶	۲-۲-۱- تشخیص هدف مترجم
۳۷	۲-۲-۱-۳- مقابله ترجمه با اصل
۳۷	۲-۲-۱-۴- ارزشیابی ترجمه
۳۸	۲-۲-۱-۵- جایگاه ترجمه در نظام ادبی مقصد.....
۳۸	۲-۲-۲- مدل رایس.....
۴۰	۲-۲-۱- مقوله ادبی.....
۴۱	۲-۲-۱-۱- متون قالب-مدار
۴۶	۲-۲-۱-۲- متون محتوا-مدار.....
۴۶	۲-۲-۱-۳- متون جاذبه-محور
۴۷	۲-۲-۲- مقوله زبانی
۴۸	ویژگی‌های معنایی.....
۴۹	ویژگی‌های واژگانی.....
۴۹	ویژگی‌های نحوی
۵۰	ویژگی‌های سبکی
۵۸	۲-۲-۳- عوامل فرازبانی.....
۵۹	موقعیت نزدیک.....
۵۹	موضوع

.....	زمان	۶۰
.....	مکان	۶۰
.....	مخاطب	۶۲
.....	تضمنات احساسی	۶۴
.....	محدودیت‌های نقد ترجمه	۴-۲-۲-۶۵
.....	فصل سوم: روش تحقیق	۷۰
.....	ابزار تحقیق	۱-۳-۷۱
.....	متون استفاده شده	۱-۱-۳-۷۱
.....	شیوه انجام تحقیق	۲-۳-۸۰
.....	گردآوری داده‌ها	۲-۱-۳-۸۰
.....	فصل چهارم: نقد ترجمه در ایران معاصر	۸۲
.....	سیمای نقد ترجمه در دهه ۲۰ شمسی	۱-۴-۸۳
.....	جریان نقد ترجمه در دهه ۲۰: روزگار آزمون و خطا	۱-۱-۴-۸۴
.....	پرکارترین منتقد دهه ۲۰	۲-۱-۴-۸۷
.....	بررسی آماری نقد ترجمه در دهه ۲۰ شمسی	۲-۴-۹۰
.....	مبانی نقد ترجمه ادبی در دهه ۲۰ شمسی	۱-۲-۴-۹۴
.....	ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه ادبی	۱-۱-۲-۴-۹۷
.....	ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه ادبی	۲-۱-۲-۴-۹۹
.....	ویژگی‌های روش شناختی نقد ترجمه در دهه ۲۰ شمسی	۲-۲-۴-۱۰۰
.....	نقد ترجمه در دهه ۳۰ شمسی	۳-۴-۱۰۴
.....	ویراستاری، سرآغاز نقد مقابله‌ای ترجمه در ایران، واقع‌گرایی در عرصه نقد	۱-۳-۴-۱۰۵
.....	منوچهر امیری، طلایه دار نقد مقابله‌ای در ایران	۲-۳-۴-۱۰۶
.....	نقد ترجمه شعر	۳-۳-۴-۱۰۹
.....	«انتقاد کتاب»، اولین مجله تخصصی نقد	۴-۳-۴-۱۱۲

- ۱۱۵ ۴-۳-۵- گرایش نوین در ادبیات انتقادی ترجمه.....
- ۱۲۲ ۴-۳-۶- پرکارترین منتقد دهه ۳۰.....
- ۱۲۳ ۴-۳-۷- اولین نقد اجتماعی ترجمه.....
- ۱۲۴ ۴-۳-۸- نخستین منتقد زن.....
-
- ۱۲۵ ۴-۳-۹- «راهنمای کتاب»، اصلاح طلب حوزه نقد.....
- ۱۲۷ ۴-۳-۹-۱- اولین نقد ترجمه در «راهنمای کتاب».....
- ۱۲۹ ۴-۳-۱۰- غرور و تعصب، مهم‌ترین اثر نقد شده در سال ۳۷.....
- ۱۳۱ ۴-۳-۱۱- اولین نقد مخاطب محور.....
- ۱۳۱ ۴-۴- بررسی آماری نقد ترجمه در دهه ۳۰ شمسی.....
- ۱۳۲ ۴-۴-۱- ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰.....
- ۱۳۵ ۴-۴-۲- ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰.....
- ۱۳۶ ۴-۴-۳- ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰.....
- ۱۳۹ ۴-۴-۴- ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه در دهه ۳۰.....
- ۱۴۰ ۴-۴-۵- ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰.....
- ۱۴۴ ۴-۵- نقد ترجمه در دهه ۴۰ شمسی.....
- ۱۴۴ ۴-۵-۱- اولین نقد کلان‌نگر ترجمه.....
- ۱۵۶ ۴-۵-۲- بازگشت انتقاد کتاب به عرصه نقد ترجمه.....
- ۱۵۹ ۴-۵-۳- حیات مجدد نقد ترجمه.....
- ۱۶۵ ۴-۵-۴- «بشر عادی و بشر عالی»، ترجمه‌ای که روی نقد را سیاه کرد.....
- ۱۶۹ ۴-۵-۵- بازگشت اخلاق به نقد ترجمه.....
- ۱۷۴ ۴-۵-۶- نقد ترجمه در سراسیابی زوال.....
- ۱۷۵ ۴-۶- بررسی آماری نقد ترجمه در دهه ۴۰ شمسی.....

۱۷۶.....	۴-۶-۱- ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰.....
۱۷۸.....	۴-۶-۲- ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰.....
۱۸۰.....	۴-۶-۳- ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه در دهه ۴۰.....
۱۸۱.....	۴-۶-۴- ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰.....
۱۸۳.....	۴-۶-۵- ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰.....
۱۸۶.....	۴-۷-۱- نقد ترجمه در دهه ۵۰ شمسی.....
۱۹۲.....	۴-۷-۱- بلندترین نقد ترجمه در ایران معاصر.....
۲۰۳.....	۴-۷-۲- بررسی آماری نقد ترجمه در دهه ۵۰ شمسی.....
۲۰۴.....	۴-۷-۲-۱- ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰.....
۲۰۵.....	۴-۷-۲-۲- ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰.....
۲۰۸.....	۴-۷-۲-۳- ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰.....
۲۰۹.....	۴-۸- نگاهی به توسعه کمی نقد ترجمه در ایران معاصر.....
۲۱۳.....	فصل پنجم.....
۲۱۴.....	نتیجه‌گیری.....
۲۲۰.....	۵-۱- کاربردهای تحقیق.....
۲۲۱.....	۵-۲- پیشنهاد برای پژوهش‌های آینده.....
۲۲۲.....	۶- کتابنامه.....

فهرست جداول

- جدول شماره ۴,۱. مبانی کلی نقد ترجمه ادبی در دهه ۲۰ شمسی ۹۷
- جدول شماره ۴,۲. ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۲۰ ۹۹
- جدول شماره ۴,۳. ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه ادبی در دهه ۲۰ ۱۰۰
- جدول شماره ۴,۴. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۲۰ ۱۰۳
- جدول شماره ۴,۵. ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰ ۱۳۴
- جدول شماره ۴,۶. ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰ ۱۳۶
- جدول شماره ۴,۷. ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰ ۱۳۸
- جدول شماره ۴,۸. ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه در دهه ۳۰ ۱۳۹
- جدول شماره ۴,۹. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰ شمسی ۱۴۳
- جدول شماره ۴,۱۰. ارزیابی منتقدان از سلامت و سلاست فارسی ترجمه ۱۴۴
- جدول شماره ۴,۱۱. ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰ ۱۷۷
- جدول شماره ۴,۱۲. ویژگی‌های واژگانی نقد ترجمه در دهه ۴۰ ۱۷۹
- جدول شماره ۴,۱۳. ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه در دهه ۴۰ ۱۸۰
- جدول شماره ۴,۱۴. ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۱۸۲
- جدول شماره ۴,۱۵. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰ ۱۸۵
- جدول شماره ۴,۱۶. ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰ ۲۰۴
- جدول شماره ۴,۱۷. ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰ ۲۰۶
- جدول شماره ۴,۱۸. کیفیت انشای فارسی ترجمه‌ها در دهه ۵۰ شمسی ۲۰۷
- جدول شماره ۴,۱۹. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰ شمسی ۲۰۸
- جدول شماره ۴,۲۰. توسعه کمی نقد ترجمه ادبی در ایران معاصر ۲۱۱

فهرست نمودارها و منحنی‌ها

- نمودار شماره ۴,۱. مبانی کلی نقد ترجمه ادبی در دهه ۲۰ شمسی ۹۷
- نمودار شماره ۴,۲. ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۲۰ ۹۹

- نمودار شماره ۴,۳. ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه ادبی در دهه ۲۰..... ۱۰۰
- نمودار شماره ۴,۴. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۲۰..... ۱۰۳
- نمودار شماره ۴,۵. ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰..... ۱۳۴
- نمودار شماره ۴,۶. ویژگی‌های واژه‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰..... ۱۳۶
- نمودار شماره ۴,۷. ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰..... ۱۳۸
- نمودار شماره ۴,۸. ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه در دهه ۳۰..... ۱۴۰
- نمودار شماره ۴,۹. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۳۰ شمسی..... ۱۴۳
- نمودار شماره ۴,۱۰. ارزیابی منتقدان از سلامت و سلاست فارسی ترجمه..... ۱۴۴
- نمودار شماره ۴,۱۱. ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰..... ۱۷۷
- نمودار شماره ۴,۱۲. ویژگی‌های واژگانی نقد ترجمه در دهه ۴۰..... ۱۷۹
- نمودار شماره ۴,۱۳. ویژگی‌های نحوی نقد ترجمه در دهه ۴۰..... ۱۸۱
- نمودار شماره ۴,۱۴. ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰..... ۱۸۳
- نمودار شماره ۴,۱۵. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۴۰..... ۱۸۶
- نمودار شماره ۴,۱۶. ویژگی‌های معناشناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰..... ۲۰۵
- نمودار شماره ۴,۱۷. ویژگی‌های سبک‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰..... ۲۰۶
- نمودار شماره ۴,۱۸. کیفیت انشای فارسی ترجمه‌ها در دهه ۵۰ شمسی..... ۲۰۷
- نمودار شماره ۴,۱۹. ویژگی‌های روش‌شناختی نقد ترجمه در دهه ۵۰ شمسی..... ۲۰۹
- منحنی شماره ۴,۱. توسعه کمی نقد ترجمه ادبی در ایران معاصر..... ۲۱۰



بسمه تعالی

مشخصات رساله/پایان نامه تحصیلی دانشجویان

دانشگاه فردوسی مشهد

عنوان رساله/پایان نامه: بررسی انتقادی نقد ترجمه در ایران معاصر (۱۳۲۰-۱۳۵۷)

نام نویسنده: امیر داوود حیدرپور

نام استاد(ان) راهنما: دکتر محمدرضا هاشمی

نام استاد(ان) مشاور: دکتر خلیل قاضی زاده

دانشکده: ادبیات و علوم انسانی	گروه: زبان انگلیسی	رشته تحصیلی: مترجمی زبان انگلیسی
-------------------------------	--------------------	----------------------------------

تاریخ تصویب: ۱۳۹۰/۳/۳	تاریخ دفاع: ۱۳۹۱/۶/۲۱
-----------------------	-----------------------

مقطع تحصیلی: کارشناسی ارشد ○	دکتر ○	تعداد صفحات: 251
------------------------------	--------	------------------

چکیده رساله/پایان نامه: تاریخ پژوهی ترجمه از جمله حوزه‌هایی است که در سال‌های اخیر توجه ترجمه‌پژوهان را به خود جلب کرده است. از آنجا که اندیشه امروز ما رهاورد میراث دیروز ماست، واکاوی گذشته هر ملتی در حوزه ترجمه راهگشای تبیین وضعیت امروز آن و راهنمای فردای ترجمه در آن ملت است. یکی از محورهای قابل بررسی در این زمینه نقد ترجمه است که می‌توان آن را مهم‌ترین جلوه «پیوند نظریه و عمل ترجمه» و آینه‌ای تمام‌نما از هنجارهای حاکم بر تولید و پذیرش ترجمه در یک کشور دانست. با توجه به اینکه یکی از خلاءهای موجود در حوزه مطالعات ترجمه در ایران فقدان تاریخ نقد ترجمه است، پژوهش حاضر سعی در پوشش این خلاء و ارائه تصویری از تاریخ نقد ترجمه در ایران معاصر (۱۳۲۰-۱۳۵۷) و تحولات صورت گرفته در آن دارد. در این پژوهش که به صورت کتابخانه‌ای صورت گرفت، مجلات سخن، راهنمای کتاب، انتقاد کتاب و صدف به عنوان مجلات تخصصی نقد مرجع تحقیق قرار گرفتند. نتایج این بررسی نشان می‌دهد نقد ترجمه در ایران به طور رسمی از سال ۱۳۲۳ به صورت معرفی ترجمه آغاز می‌شود و در سیر تکاملی خود تا سال ۱۳۵۷، با پرداختن به حوزه‌های معنایی، واژگانی، سبکی و نحوی به سوی حرفه‌ای شدن پیش می‌رود. ویژگی‌های هر یک از حوزه‌های یاد شده در دهه‌های ۲۰، ۳۰، ۴۰، ۵۰ شمسی به تفصیل مورد بحث و بررسی قرار گرفت. در زمینه روش نقد نیز، دو نوع نقد جزء نگر و کلان نگر شناسایی شد که هر دو تابع خلاقیت‌های فردی بوده‌اند نه روشی از پیش تعیین شده.

امضای استاد راهنما:	کلید واژه:
تاریخ:	۱. تاریخ پژوهشی ترجمه ۲. نقد ترجمه ۳. معناشناسی ۴. سبک‌شناسی ۵. واژه‌شناسی



بسمه تعالی

Graduate Studies Thesis\Dissertation Information

Ferdowsi University of Mashhad

Title of Thesis\Dissertation: A critical survey of the history of translation criticism in contemporary Iran (1941-1978)

Author: Amir Davood heidarpour

Supervisor(s): DR. Seyyed Muhammd Reza Hashemi

Advisor(s): Dr. Khalil Qazizadeh

Faculty: Letters and Humanities

Department: English language and Literature

Specialization: Translation Studies

Approval Date:

Defense Date:

M.Sc.

Ph.D.

Number of Pages:251

Abstract: Translation historiography has attracted the attention of translation scholars in recent years. As our current thinking stems from our past, exploring the national history of translation can contribute to delineating the nation's current status in translation and its prospect in the years to come. As the most significant manifestation of the 'interaction between translation theory and practice', translation criticism mirrors the norms governing the production and reception of translation in a nation. As such, translation criticism can be studied from a **historiographic** point of view. Since no research has so far been undertaken on the history of translation criticism in Iran, the present study attempts to portray the chronological, methodological and criteria-related developments of the history of translation criticism in contemporary Iran (1941-1978). The following magazines were used as the specialized sources of translation criticism in the aforementioned period: *Sokhan*, *Rahnamaye Ketab*, *Enteqade ketab*, *Sadaf*. The results indicate that translation criticism in Iran officially started as translation review in 1944 and developed into a professional trend by dealing with semantic, lexical, stylistic and syntactic features of the translations examined, the analyses of which are fully discussed in separate decade-based sections (i.e. the 1920s, 1930s, 1940s and 1950s). From a methodological point of view, two main models were identified: microstructure and macrostructure, both of which were more idiosyncratic rather than predetermined regularities.

Signature of Supervisor:

Key Words:

Date:

1. Translation Historiography

2. Translation Criticism

3. Semantics

4. lexicology

5. Stylistics

فصل اول

مقدمه

والسّماء رفعها و وضع الميزان؛ ألّا تطغوا في الميزان؛ و اقيموا الوزن بالقسط و لا تخسروا الميزان (الرّحمن: ۶-۹)
و آسمان را برافراشت و هرگونه ابزار سنجش را در میان نهاد (تا باورها، گفتارها و دیگر چیزها با آن سنجیده شود).
پس نباید در وزن کردن اشیاء از اندازه‌ای که ترازویشان نشان می‌دهد درگذرید. و باید سنجش اشیاء را به عدل و
داد برپا دارید و از ترازو نگاهید.

۱-۱- پیشینه

ارزیابی کیفیت ترجمه عمری به درازای عمل و نظریه ترجمه دارد چه آنکه هر ترجمه‌ای پس از
انتشار دست کم از سوی خود مترجم در مرحله اول و از سوی خوانندگان ترجمه در مرحله بعد
ارزیابی کیفی می‌شود. از سوی دیگر هر نظریه‌ای که به تعریف شرایط ترجمه خوب پرداخته است
به نوعی مبنای سنجش کیفیت ترجمه را نیز ارائه کرده است و شاید از همین روست که نیومارک^۱
(۱۹۸۸، ص ۱۸۴) نقد ترجمه را «حلقه رابط میان نظریه و عمل ترجمه» می‌داند. در عین حال
کثرت نظریات ترجمه و به تبع آن پراکندگی آراء و عدم توافق بر سر تعریفی جامع و واحد از
ترجمه، پراکندگی موازین مطرح برای داوری کیفی ترجمه را در پی داشته است و به نوعی آن را
تابع رویکردهای نظری عام به ترجمه در هر فرهنگی ساخته است تا آنجا که کلی^۲ (۱۹۷۹، ص ۴۷)
معتقد است تعیین خوب یا بد ترجمه «همواره تابع رویکردهای قوم-محور^۳ به نقد» بوده است. از
همین رو تعیین ملاک‌های دقیق و سنجش‌پذیر برای ارزیابی کیفی از مهم‌ترین دغدغه‌های صاحب
نظران ترجمه بویژه در سال‌های اخیر بوده است.

1. P. Newmark
2. Kelly
3. Ethnic- bound

با توجه به کوشش‌هایی که تا کنون در زمینه بررسی کیفیت ترجمه صورت گرفته است، می‌توان ارزشیابی ترجمه را به سه گونه مختلف تقسیم کرد: معرفی ترجمه^۱، نقد ترجمه^۲ و سنجش کیفیت ترجمه^۳.

معرفی ترجمه به نوعی ارزش‌سنجی ترجمه است. در معرفی معمولاً به شرح محتوای ترجمه، بررسی سوابق و سبک نویسندگی مولف و جایگاه اثر در ادبیات جهان پرداخته و درباره ارزش کلی آن قضاوت می‌شود. آنجا نیز که پای ارزشیابی ترجمه به میان می‌آید منتقدان با عباراتی چون «ترجمه سلیس است»، «ترجمه نیست، اصل است»، «بوی ترجمه نمی‌دهد»، «روان و زیباست» و کلیشه‌هایی از این دست درباره نثر ترجمه و میزان روان و سلیس بودن آن داوری می‌کنند؛ البته گاهی از میزان دقت ترجمه نیز سخن به میان می‌آید. در عین حال نیومارک (۱۹۸۸) نظر مثبتی نسبت به معرفی ترجمه ندارد و آن را روش مناسبی برای قضاوت در خصوص ترجمه نمی‌داند:

بسیاری از کسانی که به معرفی ترجمه دست می‌یازند نه با اصل کتاب آشنایی دارند و نه زبان خارجه می‌دانند و مبنای قضاوتشان در ترجمه روان و طبیعی بودن، سلاست، خوشخوانی و عاری بودن ترجمه از تراحم زبانی است که همگی آن‌ها معیارهای غلطی

برای نقد هستند. (نیومارک، ۱۹۸۸، ص ۱۸۵)

نظر نیومارک در بیشتر موارد درست به نظر می‌رسد، اما نمی‌توان آن را حکمی کلی تلقی کرد و همه معرفان ترجمه را ناآشنا به زبان خارجه دانست، بلکه گاهی، بویژه در فرهنگ‌هایی که تحمل نقد در آن‌ها پایین است، شرایط ایجاب می‌کند ترجمه معرفی شود نه نقد. در عین حال هدف کلی

1. Translation review
2. Translation criticism
3. Translation quality assessment

معرفی بیش از آنکه ارزیابی ترجمه باشد، آگاه ساختن خواننده از انتشار ترجمه‌های جدید است (بیکر و سالدانا، ۲۰۰۹).

بر خلاف معرفی، نقد ترجمه رویکردی کاملاً جدی به ارزیابی ترجمه دارد و هدف اصلی آن، آگاه ساختن خواننده از کیفیت ترجمه و میزان سودمندی آن برای نظام ادبی پذیرنده آن است. از سوی دیگر در نقد ترجمه صحبت از درست و نادرست است و از همین رو مقابله آن با متن اصلی از ویژگی‌های اصلی نقد به شمار می‌رود. افزون بر این در نقد، متن ترجمه از نظر زبان شناختی به طور عام و معناشناختی، واژه‌شناختی، سبک‌شناختی و نحو به طور خاص و گاه حتی از منظر جامعه‌شناختی مورد ارزیابی قرار می‌گیرد. ضمن اینکه در نقد ترجمه، علاوه بر اینکه خواننده از کیفیت ترجمه مطلع می‌گردد، به نوعی با مبانی و ویژگی‌های ترجمه خوب هم آشنا می‌شود. با توجه به آنچه عنوان شد، نقد ترجمه را می‌توان تا حدودی کلاس عمومی ترجمه نیز قلمداد کرد. همچنین در صورتی که نقد ترجمه بدست ادبا، زبان‌شناسان و مترجمان شناخته شده و صاحب نام هر فرهنگ صورت گیرد، می‌تواند انعکاسی از هنجارهای حاکم بر نظام ترجمه در آن فرهنگ نیز باشد.

اما سنجش کیفیت ترجمه که از جدیدترین رویکردهای ارزیابی ترجمه به شمار می‌رود و به کوشش هاوس (۱۹۹۷) به نظام نظری ترجمه راه یافته است، کارکردی متفاوت نسبت به دو نوع ارزیابی پیش گفته دارد. هرچند در این مورد نیز سخن از کیفیت سنجی ترجمه در میان است، اما دامنه کاربردی و مخاطب هدف آن با معرفی و نقد ترجمه تفاوت دارد. تقریباً می‌توان گفت سنجش کیفیت ترجمه محدود به محیط‌های آموزشی است و سه کارکرد عمده برای آن متصور است: ارزیابی کیفی ترجمه‌های خوب با هدف شناسایی هنجارهای دخیل در تولید ترجمه مقبول و آموزش آن به دانشجویان و فراگیران ترجمه؛ ارزیابی کیفی ترجمه‌های دانشجویی (تکالیف کلاسی

و برگه‌های امتحانی) با هدف تحلیل خطاهای ترجمه‌ای دانشجویان و شناسایی زمینه‌ها و علل بروز خطاهای پر بسامد؛ و طراحی چارچوبی علمی و مستدل برای نمره گذاری ترجمه.

همان طور که عنوان شد، نقد ترجمه به عنوان آینه‌ای از هنجارهای حاکم بر تولید و پذیرش ترجمه در هر فرهنگ، همواره مورد توجه اهالی ترجمه قرار داشته است. از سوی دیگر، تاریخ پژوهشی ترجمه نیز در سالیان اخیر بیش از پیش نظر ترجمه‌پژوهان را به خود جلب کرده است و کتاب‌هایی چند در زمینه تاریخ نظری ترجمه به رشته تحریر درآمده و پژوهش‌هایی در این زمینه صورت گرفته است. اهمیت تاریخ پژوهشی ترجمه چنان است که برمن^۱ (۱۹۸۴) تدوین تاریخ ترجمه را ضروری‌ترین کار در دوران جدید نظریه ترجمه می‌داند. دالشت^۲ (۱۹۹۱)، ص ۶۱، به نقل از وودزورث^۳، ۱۹۹۹، ص ۱۰۰ نیز معتقد است «وقت آن رسیده است تا جایگاهی را که درخور شان تاریخ ترجمه است به آن ببخشیم».

یکی از زمینه‌های فعالیت در حوزه تاریخ پژوهشی ترجمه، تاریخ نگاری^۴ ترجمه است. به عقیده وودزورث (۱۹۹۹، ص ۱۰۰) تعریف نوع «رابطه میان رخداد‌های گذشته و نگارش تاریخ که به ثبت آن‌ها می‌پردازد» از اهمیت زیادی در تاریخ‌نگاری برخوردار است. از نظر او در این زمینه در سال‌های اخیر تحولی بنیادین رخ داده چنانکه باور قرن نوزدهمی مبنی بر ثبت عینی حقایق و وقایع تاریخی بدون کوچکترین دخالت تاریخ‌نگار جای خود را به «بازنمایش^۵ اندیشه گذشته از دریچه ذهن خود تاریخ‌نگار» داده است (کالینگوود^۶، ۱۹۶۲، ص ۲۱۵ به نقل از وودزورث، ۱۹۹۹، ص ۱۰۱). به سخن دیگر، در دیدگاه جدید تاریخ نگار مجاز است نظر خود را در تحلیل و توصیف وقایع تاریخی دخالت دهد. افزون بر این، وودزورث میان تاریخ و تاریخ نگاری تمایز قایل است. از

1. A. Berman
2. D'hulst
3. Woodsworth
4. Historiography
5. Re-enactment
6. Collingwood